

COMUNICACIÓN 27:

PERITATGE SOCIAL APLICAT A EL MOBBING IMMOBILIARI

Autor: Marina Parés Soliva.

Treballadora social. Servei Europeu d'Informació sobre el Mobbing SEDISEM

Paraules clau: Mobbing Immobiliari, Peritatge jurídic, Informe social forense.

Resum

Des de la nova Llei d'Enjudiciament Civil els treballadors socials podem especialitzar-nos en peritatge social jurídic i després d'anys aportant el nostre saber en àrees específiques de col·lectius concrets com menors, família, disminuïts; avui en dia s'obre un camp nou a peritar en l'àmbit de l'habitatge, aquell que afecta els nous marginats socials, els que es veuen injustament expulsats dels seus domicilis habituals. en els últims anys s'ha observat un augment en el nombre de denúncies per assetjament moral en l'àmbit de l'habitatge, també conegut amb l'anglicisme mobbing immobiliari. Les últimes directrius de Govern, en un pla pilot, centren la resolució de la problemàtica en els municipis, en concret en la intervenció dels tècnics municipals d'urbanisme i de serveis socials. Es aquesta obrint, per tant, un nou camp d'intervenció del treballador social municipal que requereix reflexió i adequació metodològica de la professió. No podem quedar aliens a això. Els treballadors socials hem de poder donar contingut a aquestes noves atribucions. El present treball va en aquesta línia, en concret aporta reflexions que donen suport l'ús de el peritatge social jurídic per al diagnòstic d'una situació d'assetjament immobiliari. Una de les grans dificultats en els processos judicials per mobbing consisteix en la dificultat de poder disposar de proves directes, de manera que els informes pericials s'han convertit en una eina útil per la seva indiscutible valor probatori. La dificultat de disposar de proves directes està motivada per tres causes, perquè l'assetjament és un mecanisme subtil, envoltant i enganyós donat que l'assetjador nega l'exercici de la violència i perquè pretén encobrir un frau. El propòsit de el present treball és analitzar el procés de peritatge en l'assetjament moral en l'àmbit de l'habitatge i aportar pautes útils que permetin concloure que estem davant d'una dinàmica d'exclusió i estigmatització. Creiem que la professió té molt a aportar en aquest camp.

1- Introducció: Fonaments de el peritatge social jurídic. El peritatge social és el dictamen pericial emès per un treballador social, com mitjà de prova en un judici, el professional haurà de realitzar les funcions pròpies del perit judicial social en diferents intervencions, amb la finalitat de diagnosticar, pronosticar, orientar i realitzar propostes, i en especial per poder elaborar de manera científica informes pericials, a partir de l'anàlisi i comprensió de situacions judicials, en el context de la nova reforma processal penal. Des de la nova Llei d'Enjudiciament Civil de l'any 2000 els treballadors socials podem especialitzar-nos en peritatge social jurídic formant part dels equips de treball per assessorar de forma individual o conjunta a jutge, segons aquest ho requereixi. Donada la possibilitat que es

brinda als Treballadors Socials d'actuar com a perits privats, es fa necessària la formació específica en aquest camp d'intervenció. La tasca del treballador social com a perit en l'àmbit de la Justícia consisteix en realitzar un estudi sobre l'objecte de la perícia que assenyalava el jutge i establir unes conclusions a favor o en contra, basant-se, únicament i exclusivament, en l'aspecte social, que sense ser conculent serveix com a guia al jutge. Els continguts relacionats amb l'objecte de la feina social forense, són civils i penals. A nivell civil, concretament, els temes a abordar tindran a veure, per exemple amb la conceptualització de família (crisi que travessen, l'interès superior de l'infant), a saber: a) Consideracions psicosocials dels litigis de família (separació i divorci, tinença de fills, règim de visites, aliments); b) Situacions de violència familiar (exclusió de la llar); c) Adopció (tutela i guarda, privació de la pàtria potestat); d) Protecció de persona. (Judicis de insània i inhabilitació; curatela i control d'internament psiquiàtrica, danys i perjudicis). Per la seva banda, en la jurisdicció penal els professionals de la feina social informen sobre abusos sexuals, abandonament i violència familiar o sobre tramitacions d'indults. En el cas de menors infractors, la tasca dels treballadors socials es fonamenta en mesures preventives especials tendents a la reinserció de menors, i en l'àmbit penitenciari informen sobre llibertats vigilades, mesures terapèutiques, alternatives a la presó, treball per a la comunitat o una altra mesura que hagi de complir el penat. És important que com a professionals mantinguem els espais guanyats, continuem investigant, i contribuint a el desenvolupament de la feina social; per això després d'anys aportant el nostre saber en àrees específiques de col·lectius concrets com a menors, família, disminuïts; avui en dia s'obre un camp nou a peritar en l'àmbit de l'habitatge, aquell que afecta els nous marginats socials, els que es veuen injustament expulsats dels seus domicilis habituals. Les últimes directrius de Govern, en un pla pilot (1), centren la resolució de la problemàtica en els municipis, en concret en la intervenció dels tècnics municipals d'urbanisme i de serveis socials. Es aquesta obrint, per tant, un nou camp d'intervenció del treballador social municipal que requereix reflexió i adequació metodològica de la professió. No podem quedar aliens a això. Els treballadors socials hem de poder donar contingut a aquestes noves atribucions. El present treball va en aquesta línia, en concret aporta reflexions que donen suport l'ús de el peritatge social jurídic per al diagnòstic d'una situació d'assetjament immobiliari.

Mobbing Immobiliari

Un problema social emergent. El terme "mobbing" va ser descrit i aplicat al context laboral i per similituds va ampliar el terme als comportaments hostigants en l'àmbit de l'habitatge. Hem d'assenyalar que la definició de mobbing immobiliari es la devem a José-Ramón Jiménez González (2) treballador social de el Servei de Orientació Jurídica i Tramitació de la Justícia Gratuïta per a les persones majors dels Jutjats de Barcelona. Aquest professional de la feina social, a conseqüència del seu treball va arribar a haver d'atendre ancians que estaven sent sotmesos a una fustigació per part dels propietaris dels immobles, situació que va emergir a l'any 2004-05 per l'aplicació de la nova llei sobre arrendaments urbans (comunament anomenada Decret Boyer) i podem afirmar que estem davant d'una definició comunament acceptada que defineix l'assetjament immobiliari com: "Un conjunt de comportaments caracteritzats per una violència psicològica, aplicada de forma sistemàtica durant un temps sobre una persona amb la qual es manté un vincle contractual a través d'un arrendament urbà" (Jiménez 2004: 79) (3). Cal destacar el fet que la primera definició del fenomen de l'assetjament psicològic immobiliari provingui d'un professional de la feina social, el que ja de per si és simptomàtic i demostra els clars vincles entre la professió i el mobbing

Mobbing immobiliari. Un altre treballador social ens va proporcionar la classificació del mobbing immobiliari (4) en dos tipologies (Parés 2007: 158). Hi ha dos tipus de mobbing immobiliari en funció de la motivació: l'econòmic i el social (5). L'assetjament immobiliari de caràcter econòmic és el més conegut i persegueix un fi lucratiu, en canvi l'assetjament immobiliari de tipus social no persegueix un benefici econòmic sinó que se sustenta en altres motivacions menys evidents manifestant-se com picabaralles veïnals. La manera d'abordar amb eficàcia ambdós tipus d'assetjament immobiliari va a ser diferent. Sense cap dubte, el cas més abundant d'assetjament immobiliari és el de caràcter lucratiu, i encara que l'especulació immobiliària és la causa última d'aquest fenomen, no és l'única, ja que l'assetjament immobiliari és un fenomen complex on les causes que ho fan emergir són múltiples. L'especulació immobiliària té dos facilitadors la primera és l'existència simultània de dos tipus de legislació sobre arrendaments urbans a Espanya, el que genera situacions de desigualtat, i per una altra una insuficient política d'habitatge social per part dels poders públics; el que ha permès que "la llei del mercat sigui la que reguli el dret a l'habitatge" (6) i el resultat és la emergència de situacions de mobbing. A partit social li ha d'interessar saber qual ha estat la resposta dels tribunals davant d'aquest fenomen social denominat "mobbing immobiliari". Hi ha algunes sentències que han reconegut la situació de mobbing immobiliari, sent l'última la del Jutjat de Barcelona el juny de l'any 2008 que sanciona una immobiliària i l'obliga a reparar els desperfectes de l'immoble (7).

Tot i el buit legal existent en la majoria del territori espanyol, no podem deixar d'esmentar la llei catalana sobre el Dret a l'Habitatge d'Abril de l'any 2006, en què es contempla el mobbing immobiliari i que permet poder multar als que ho realitzen amb sumes de fins a 90.000 euros. El Servei Europeu d'Informació sobre el Mobbing (SEDISEM) (8) considera que hi ha dos grans blocs de mesures que haurien d'adoptar les administracions públiques per evitar aquesta classe de comportaments: un gran bloc format per les mesures que vagin atallar les causes estructurals del fenomen (destacant l'actuació municipal en l'aspecte preventiu 9) i un altre bloc format per les mesures que pal·lien les situacions circumstancials o de particulars afectats; i entre elles es podria assenyalar: la creació de serveis públics d'informació i assessorament, com ara oficines municipals d'informació o oficines antimobbing; la creació d'un registre o cens de casos, així com mesures d'ajuda als més desvalguts com són les ajudes econòmiques individuals al llogater, la rehabilitació d'ofici dels immobles i la millora de les pensions més baixes de jubilació i invalidesa. Però en ple segle XXI, no hi ha dubte que els casos de mobbing immobiliari augmenten a Espanya i que tot i les recomanacions internacionals perquè el Govern aturi el tema (1) no s'estan fent grans avenços per part de l'executiu ni del legislatiu, ja que cal ressaltar una nova modalitat, aquest cop exercida per els propis poders públics mitjançant arbitrarietats i aplicació abusiva de les lleis, llegiu la Llei de costes entre altres, sent capaç d'enderrocar habitatges que eren legals abans de la llei i porten més de vint anys sent ocupades (11).

No obstant això, des del Ministeri de l'Habitatge s'ha creat en a l'any 2007 un pla pilot en deu municipis espanyols, per tallar els casos d'assetjament immobiliari que sorgeixin, donant competències als serveis municipals d'urbanisme i serveis socials pel que fa a la supervisió de l'habitabilitat dels immobles i de l'acompanyament i assessorament a els afectats, respectivament.

En aquest pla pilot les víctimes d'assetjament immobiliari rebran tres tipus d'actuacions mínimes, informació, assessoria legal i assistència social. Considero molt interessant el treball social a realitzar amb els afectats per assetjament immobiliari (Parés 2008: 91) (12), però aquest aspecte supera les pretensions d'aquesta ponència que se circumscriu a la emissió d'un informe

de peritatge social en un supòsit de mobbing immobiliari.3- El treballador social com a perit en el mobbing immobiliari Una de les grans dificultats en els processos judicials per mobbing consisteixen la dificultat de poder disposar de proves directes, de manera que els informes pericials s'han convertit en una eina útil per la seva indiscutible valor probatori. La dificultat de disposar de proves directes està motivada per tres causes, perquè l'assetjament és un mecanisme enganyós, perquè l'assetjador nega l'exercici de la violència i perquè pretén encobrir un frau. El mobbing immobiliari és un nou camp d'intervenció del treballador social (13) i no ens hem d'estranyar que un professional de la feina social s'interessi pel mobbing immobiliari i pels aspectes que afecten la problemàtica de l'habitatge, atès que la relació entre el treball social i les condicions de l'habitatge no és nova. La situació actual obliga que amplii el seu camp d'intervenció als afectats per mobbing immobiliari.

El Peritatge social de l'Mobbing immobiliari

Pautes.

Hem vist la pertinència jurídica i social del peritatge social així com el objecte d'investigació en treball social forense, que en aquest cas és el dictamen d'una situació d'assetjament immobiliari, ara abordarem les metodologies i tècniques d'investigació en treball social forense, i deixarem per a una altra ocasió la construcció de l'informe pericial, el procediment de lliurament de l'informe pericial i el tràmit de la ratificació judicial de l'informe.

La INVESTIGACION FORENSE.

Els protocols d'investigació en treball social forense han d'anar encaminats a realitzar la detecció de l'assetjament psicològic immobiliari, per a això haurà de comprovar l'estat de barri i de l'edifici. Les conductes típiques de l'assetjament immobiliari poden ser tant de tipus actives com omissibles. L'inquilí pot defensar-se de les conductes actives del seu arrendador, denunciant els fets per la via penal, ja que estaríem davant el delictes de coaccions tipificat a l'article 172 de el codi penal. si la coacció fora de caràcter lleu ens trobaríem davant una falta de l'art.620.2 de el codi penal. Pel que fa a les actituds omissives aquestes conductes podran reclamar-se mitjançant mecanismes poden exercir en via civil. arribats a aquest punt cal que vegem el mètode de peritatge social del mobbing immobiliari, que es basa en dos passos, el primer consisteix a llistar-les conductes que es realitzen sobre el llogater i sobre l'habitatge, i veure si coincideixen amb les conductes típiques de l'assetjament immobiliari i el segon pas consisteix a poder definir una intencionalitat en les accions, i per a això és molt útil veure si s'ajusta a el disseny de l'estratègia de l'assetjament immobiliari lucratiu.

CONDUCTES.

Anem a veure quines són les conductes definitòries d'una situació d'assetjament immobiliari, aquestes s'engloben en set grans blocs:

1 ATAC A LA VÍCTIMA A TRAVÉS DE MESURES ORGANITZATIVES

2 AÏLLAMENT SOCIAL

3 ATACS A LA VIDA PRIVADA DE LA PERSONA

4 ATRIBUCIÓ DE PROBLEMES PSICOLÒGICS I ACTITUDS DECONVIVÈNCIA NEGATIVA A EL LLOGATER5

5 VIOLÈNCIA FÍSICA

6 AGRESSIONS VERBALS

7 DIFUSIÓ DE RUMORS FALSOS

1- ATAC A LA VÍCTIMA A TRAVÉS DE MESURES ORGANITZATIVES

L'atac a la víctima a través de mesures organitzatives afecten tant la renda com a l'immoble. Les més habituals són: abusos econòmics en el rebut, increments injustificats en la renda, rebuig a cobrar els rebuts per forçar un desnonament, i el deteriorament de l'immoble. Per facilitar la comprensió les he dividit en mesures organitzatives que afecten la renda i mesures organitzatives que afecten l'immoble.

1 - RENDA.

Les conductes d'assetjament basades en mesures organitzatives sobre la renda són: els abusos econòmics en el rebut, els increments de la renda, el rebuig a cobrar, les resolucions de contractes de lloguer amb indemnitzacions minses, i les expulsions per desnonaments2 Immoble. Les conductes d'assetjament basades en mesures organitzatives sobre l'immoble són: permetre el deteriorament de l'immoble, la desatenció absoluta de l'edificació o per contra l'execució de les mesures mínimes de seguretat però deixant a mig fer les actuacions de conservació amb inquilins residint durant anys en habitatges plenes de puntals, humitats continuades, insalubritat, etc.

2- AÏLLAMENT SOCIAL.

S'entén per aïllament social el no fer cas dels inquilins ni de les seves peticions així com el rebuig a la comunicació amb la víctima i el tracta excloent, per part de la propietat i per part de l'administració de la finca.

3- ATACS A LA VIDA PRIVADA DE LA PERSONA.

La conducta més habitual que pot ser inclosa en aquest gran bloc és el provocar el terror a l'inquilí a través de trucades telefòniques, amenaçadores a altes hores de la nit.

4- ATRIBUCIÓ DE PROBLEMES PSICOLÒGICS I ACTITUDS DECONVIVÈNCIA NEGATIVA A EL LLOGATER.

Les actuacions de la propietat que atribueixen a l'inquilí la causa de l'assetjament es manifesta de la següent manera, en primer lloc negant la realitat de l'atac, i després amb intents de demostrar que l'inquilí és de difícil convivència a través d'insinuacions que pateix problemes psicològics.

5- VIOLÈNCIA FÍSICA

La violència física contra els inquilins normalment es realitza a través de tercers, també mitjançant amenaces de violència física, i fins i tot, de vegades, l'ús de la violència menor. També formen part de conductes de violència física els accidents de certa gravetat d'inquilins que han ensopegat amb puntals el que els ha ocasionat lesions de diversa consideració sobretot en persones d'edat avançada.

6- AGRESSIONS VERBALS

Entenem per agressions verbals les amenaces diverses, els crits i insults proferits contra l'inquilí, així com el desprestigi al seu bon nom, i les insinuacions de desnonament. Dins d'aquest epígraf hem de incloure algunes situacions patents d'abús com són les pressions continuades perquè els inquilins abandonin habitatges.

7- DIFUSIÓ DE RUMORS FALSOS

Finalment cal assenyalar la difusió de rumors falsos amb la finalitat que l'inquilí es vagi tals com a possibles desnonaments, la venda de l'immoble, o els plans d'enderrocament. De totes aquestes conductes, quatre d'elles són les més habituals segons la OMIC de Barcelona (14): la manca de manteniment de l'immoble, l'assetjament verbal als inquilins, la insalubritat per problemes d'higiene a les zones comuns com l'escala i la negativa a el cobrament de la renda per part dels propietaris.

ESTRATÈGIA. L'altre aspecte que permetrà el treballador social de saber que aquesta davant d'una situació d'assetjament immobiliari té a veure amb poder demostrar l'existència d'una estratègia prèviament definida. Per definir aquesta estratègia ens basem en els treballs de Maria Dolors Peris (15) que descriu dues fases de la mateixa. A la primera es devalua el barri, generalment per la invasió d'emigrants o població marginal que segueix a la deterioració consegüent amb la paralització de llicències d'obres,, justificades per estar pendent l'aprovació algun pla d'ordenament, que degudament polititzat, es retarda fins que els preus arriben a mínims. O bé es devalua pèl propi envelliment dels edificis als quals no se'ls assignen pressupostos per al seu manteniment. La segona fase és la compra dels habitatges pels especuladors que han mogut els fils de les marionetes han permès que es realitzés la primera fase.

Conclusió

L'admissió a tràmit en l'últim any de diversos casos de mobbing immobiliari demostra que no estem davant de fets aïllats, sinó que és un problema més estès del que es creu i que requereix atenció social i jurídica per erradicar-lo. L'assetjament moral és l'exercici de la violència psicològica contra un semblant i com a professionals de la feina social ens toca abordar l'assetjament moral en tota la seva extensió (16).

Desitgem que aquesta ponència serveixi de reivindicació de la necessària implicació dels treballadors socials en el tema del mobbing immobiliari i esperem contribuir a l'evolució de la feina social tal com va plantejar la treballadora social americana Anna Laurens Dawes (17) que va defensar que "les problemàtiques socials i els seus corresponents respostes o resolucions són competència de la feina social ", i ningú pot negar que el fenomen de l'assetjament immobiliari és una problemàtica social de primer ordre i per tant competència dels professionals de la feina social. en aquest sentit cal esmentar a l'advocada experta en mobbing immobiliari Roser Plandiura (18) que va afirmar que "l'assetjament immobiliari és un fenomen social i no un concepte jurídic". Hauria estat un avanç positiu que s'incloués l'assetjament moral en el nou Codi Penal, però una vegada més els legisladors s'han oblidat del mobbing pel que a Espanya segueix sent difícil poder combatre aquest nou tipus de delinqüència i això és així perquè les persones que exerceixen fustigació contra una altra persona s'aprofiten dels espais d'impunitat que hi ha en el nostre ordenament jurídic; per tant cal una legislació que cobreixi aquests espais i que acabi amb situacions d'iniquitat i violència; mentre això no passa, des de la professió

haurem d'ajudar a les víctimes de mobbing donant-los la prova científica que avaluï la seva situació a través de el peritatge social de l'assetjament mobiliari.

NOTES.

- 1- Ministeri de l'Habitatge. Pla Pilot contra l'assetjament immobiliari. <http://www.acosomoral.org/inmo19.htm> (réf 2009.01.24)
- 2- Jiménez González, José Ramón. "Mobbing Immobiliari" setembre 2004. <http://www.acosomoral.org/inmo1.htm> (réf 2009.01.24)
- 3- Jiménez González, Ramón. "Mobbing Immobiliari". RTS, núm 175, setembre 2004).
- 4- Parés Soliva, Marina. "Òptica Social del Mobbing Immobiliari" Abril 2006, presentada a les Jornades sobre Mobbing Immobiliari i Dret al'Habitatge. Organitzades pel Departament d'habitatge de la Generalitat de Catalunya. Barcelona. Abril 2006.
- 5- Parés Soliva, Marina "Reflexions sobre l'assetjament immobiliari" febrer de 2007. <http://www.acosomoral.org/inmo9.htm> (réf 2009.01.22)
- 6- El País. "Parés destaca" Hem arribat a aquesta situació perquè les lleis de mercat han acabat regulant el dret dels ciutadans a l'habitatge ".Marina Parés, presidenta del Servei Europeu d'Informació sobre Mobbing " (SEDISEM).
http://inmobiliaria.elpais.com/articulo/sociedad/Alerta/ONU/mobbing/dispara/elpepisoc/20080219elpisoc_1 / Tes (réf 2009.01.24)
- 7- Sentència Assetjament Immobiliari. Barcelona juny 2008.
<http://www.acosomoral.org/inmo25.htm>(Réf 2009.01.22)
- 8- Servei Europeu d'Informació sobre el Mobbing. SEDISEM <http://www.sedisem.net> (réf 30-12-2008)
- 9- Europa Press. "Assegura Marina Parés, presidenta de l'ONG Servei Europeu d'Informació sobre Mobbing, per a qui la solució està en els ajuntaments, "perquè tenen la competència i l'obligació d'evitar la degradació de barris i edificis ", ha dit. <http://www.hic-net.org/news.asp?PID=679> (réf 2009.01.23)
- 10- Khotari, Miloon. Relator especial d'assumptes d'Habitatge de les Nacions Unides (ONU) "Elmobbing a Espanya és especialment greu "Novembre 2006. (" Avui el 'mobbing' a Espanya'És particularment greu i una vergonya per al país' perquè no ha observat 'casos tangreus d'assetjament immobiliari en altres parts de món desenvolupat ').<http://www.acosomoral.org/inmo6.htm> (réf 2009.01.23)
- 11- "Protegir la costa no equival a confiscar habitatges que ja estaven legalitzades"<http://www.orfeu.es/>
- 12- Parés Soliva. Marina. "Treball social i mobbing el nou repte en la relació professional d'ajuda "Revista Serveis Socials i Política Social nº 82 setembre 2008.Ed. Consell General de Col·legis Oficials de Diplomats en Treball Social. <http://www.acosomoral.org/Trabajo%20SocialyMobbing.htm> (réf 2009.01.24)
- 13- Parés Soliva, Marina "Mobbing immobiliari: un nou camp d'intervenció del treballador social "Revista Documents de Treball Social nº 40-41-42 / any 2007. Ed. Col·legi Oficial de Diplomades i Diplomats en Treball Social i Assistents Socials de Màlaga.
<http://www.acosomoral.org/inmobiliario2.htm> (2009.01.22)6
- 14- Memòria de l'any 2006 de l'Oficina Municipal d'Informació al Consumidor de Barcelona (OMIC) <http://www.omic.bcn.es/catala/omicmemoria06.pdf> r ef 30-12-2008)
- 15- Peris Pascual, Mª Dolores. "Mobbing Immobiliari, violència social i predictibilitat de les conductes violentes " <http://www.acosomoral.org/inmo2.htm> (réf 2009.01.24)9

16- Parés Soliva, Marina "Intervención social en casos de mobbing" Revista de Trabajo Social Difusión) nº 51. Agosto 2005. Ed. Colegio Oficial TS de Málaga. <http://www.acosomoral.org/intervencionmobbing.htm>
17- Dawes en Capilla Perez, Andrea "Pioneros del Trabajo Social, una apuesta por descubrirlos". Ed. Universidad de Huelva. 2004.

18- Plandiura Riba, Roser "L'Assejament Immobiliari és un fenomen social. No és un concepte jurídic", <http://www.acosomoral.org/documentos/panell2.doc>

Referències Bibliogràfiques

Llibres

LEYMANN, Heinz Mobbing.

CAPILLA PEREZ, Andrea. Pionero C Universidad de Huelva.

Capítols de Llibre

PARÉS SOLIVA, Marina. "Las Fases del Mobbing" en Cuando el Trabajo nos Castiga. Debates sobre el Mobbing en Mexico. Mexico. Ed Eón. Pag 41- 64

PARÉS SOLIVA, Marina. "Conflictivitat laboral al segle XXI: el mobbing" en Conflictos i Conflictologia" Barcelona Ed UOC. Pag 51- 62

Article de Revista

JIMENEZ GONZALEZ, José Ramón. "Mobbing Immobiliari" Revista Treball Social nº 175 año 2004 pag 78-89- Barcelona

PARÉS SOLIVA, Marina. "La intervención social en casos de mobbing" TSDifusión nº 51 año 2005 pag 10-12. Málaga.

PARÉS SOLIVA, Marina. "Peritación social. La ayuda en los procesos judiciales por mobbing" Jurisprudencia Argentina nº 3 año 2007 pag 57-64. Buenos Aires.

PARÉS SOLIVA, Marina. "Mobbing Inmobiliario: Un nuevo campo de intervención del trabajador social" Documentos de Trabajo Social nº 40-41-42 año 2007 pag 151-175. Málaga

PARES SOLIVA, Marina. "Trabajo social y Mobbing. El nuevo reto en la relación profesional de Ayuda" Servicios Sociales y Política Social nº 82 año 2008 pag 85-105. Madrid.

Legislació

Ley de Arrendamientos Urbanos 4104/1964 de 24 de Diciembre

Real Decreto 2/85 de 30 Abril (Decreto Boyer)

Ley de Costas 22/1988, de 28 de julio.

Ley de Arrendamientos Urbanos 29/1994 de 24 de Noviembre.

Ley de Enjuiciamiento Civil 1/2000 del 7 de Enero. (Sección 5ª art. 335 en adelante)

Llei Dret a l'Habitatge 18/2007 de 28 de Diciembre

Referències de Internet

JIMENEZ GONZALEZ, José Ramón (2004) Mobbing Immobiliari
<http://www.acosomoral.org/inmo1.htm> Consultada el 24-1-2009

PARÉS SOLIVA, Marina (2007) Reflexiones sobre el acoso inmobiliario.
<http://www.acosomoral.org/inmo9.htm> Consultada el 22-1-2009

PARÉS SOLIVA, Marina (2007) Peritación social del mobbing
<http://www.acosomoral.org/pdf/peritajesocial/peritajesocial1.PDF> Consultada el 25-1-2009

PARÉS SOLIVA, Marina (2008) Nuevas funciones del rol del trabajador social
<http://www.acosomoral.org/pdf/peritajesocial/Par%E9speritaje.pdf> Consultada el 25-1-2009

PERIS PASCUAL, Mª Dolores (2003) Mobbing Inmobiliario, violència social y predictibilidad de las conductas violentas .

<http://www.acosomoral.org/inmo2.htm> Consultada el 24-1-2009

PLANDIURA RIBA, Roser (2006) Com es visualitza l'assetjament immobiliari a Catalunya
<http://www.acosomoral.org/documentos/panell2.doc> P Consultada el 25-1-2009

Tota reproducció ha de citar la autora i la font

©marinapares2009.